

Naša moč

Glasilo za slovensko delavstvo.

List
izhaja
vsak
petek.

Štev. 7.

V Ljubljani, dne 26. januarja 1906.

Letnik¹.

Kako se pogajajo delavci.

Ko buti na dan prepir med delavci in delodajavci, ga je treba seveda poravnati. Najboljše je, če se pogodita oba dela v skupnem sporazumljenju. Delodajavec mora zagotoviti delavcem, kaka bo zanj plača, koliko časa se bo delalo in druge delavske stvari. To se pa zgodi lahko na dvojen način — z navadno pogodbo in s tarifno pogodbo.

1. Pri navadni pogodbi se delavci in delodajavec pogovore, kako bo. Pogodbo pa razlaga vsak sam; vsak del mora tudi sam skrbeti, da se res pogodba drži. Poglavitno sredstvo za delavce ostane pri tej skrbi štrajk, za delodajavca pa odpustitev iz dela. Pogodba velja pravzaprav samo za tiste delavce, ki se je sklenila z njimi. Če jih delodajavec odslavi in dobi druge, pri njih ni vezan na pogodbo. Pogodbe se morejo skleniti tudi samo za eno podjetje.

2. Dolgo časa so delavske organizacije poizkušale spore z delodajavci rešiti potom navadnih pogodb. Pri nas v Avstriji se je pričelo nekaj novega šele leta 1896. Dunajski tiskarji so štrajkali leta 1891; dosegli niso nič. Poizkušali so z mirnim pogajanjem dobiti, kar se v boju ni dalo. Imeli so srečo. Pogajala se je vsa tiskarska organizacija in je dosegla, da se je skupno s tiskarnarji sklenila tarifna pogodba, ki je stopila v veljavo dne 1. januarja 1896, torej pred desetimi leti. Obnovila se je ta pogodba dne 1. jan 1900 in zopet letos dne 1. jan. 1906; seveda se je vselej tudi razmeram primerno izpremenila. Ta pogodba velja za stavce, tudi tiste, kateri stavijo na stroje,

za tiskarje, mašinste, livarje; pomožni delavci — hlapci, vlagateljice, vajenci — ne spadajo vanjo. Koncem leta 1902 je bilo 879 podjetij v Avstriji vezanih po ti pogodbi; to je 85 odstotkov vseh; delavcev je bilo deležnih 10.412, to je 90 odstotkov vseh tiskarjev. V ti pogodbi so kraji, kjer so tiskarne z ozirrom na draginjske razmere razdeljeni v 6 razredov. Določeno je, koliko časa sme trajati redno delo, koliko znaša najmanjša dnina, kako se plačuje od posamnega dela v akordu, kako se plačujejo nadure, kako se obračunava in izplačuje plača, kako se delo odpoveduje, urejeno je delo o praznikih in določeno, koliko sme imeti posamna tiskarna vajencev.

Meseca februarja l. 1903 so sklenili tarifno pogodbo po dolgem boju dunajski konfekcijski delavci za moško obleko; maja meseca 1903 so prodrli s svojim tarifom slavniki in klobučarji za ženske na Dunaju, meseca septembra 1903 so zmagali s tarifno pogodbo krznarji in litografi tudi samo na Dunaju. Izven Dunaja imajo poleg tiskarjev samo še severnočeški steklarji tarifno pogodbo.

Tarifna pogodba je različna od navadne. Oba dela — delavci in delodajavci — se namreč zavežeta za neko določeno dobo držati to pogodbo in izvolita tudi poseben odbor, ki skupno skrbi, da se pogodba res izvršuje. Ta pogodba ne velja samo za tiste, kateri so jo sklenili, marveč tudi za njihove naslednike. Po tarifni pogodbi so zavarovani delavci proti nasilstvu, zavarovani pa tudi delodajavci proti štrajku.

Vsak delavec lahko vidi, da so take tarifne pogodbe silno velikega pomena. Zagotovi se mu vsaj za nekaj časa miren

razvoj. Jasno je pa, da ni mogoče priti do tarifnih pogodb razen po krepki, odločni strokovni organizaciji. Delavci morajo biti pripravljeni; vedeti morajo natančno svoje zahteve; zato morajo že prej, preden se spuste v pogajanja, do pičice določiti posamne stvari, ki se imajo spraviti v tarifno pogodbo. Štrajki, če se tudi srečno končajo, stanejo ogromno denarja. Po tarifnih pogodbah se zabranijo vsaj nepremišljeni štrajki. In ko dobé z njimi enkrat delavci vpliv na svoje delavske razmere, potem si ga tudi ohranijo.

Med brati in sestrami.

Ljubljanska tobačna tvornica.

N a š a k u h i n j a. V naši tovarni imamo takozvano tovarniško kuhinjo. Delavstvo dobi v njej juho in kavo. Porcija juhe stane 10 h. Lansko leto je bilo razpečanih 196.000 porcij juhe ali župe. V kuhinji so porabili 5750 kg mesa, 100 lit. smetane, 6700 jajc, 1850 kg zabele, 1050 kg soli, 5600 kg moke, griza, riža itd. 22.600 kg krompirja, 2700 kg graha, leče, fižola itd. 6200 kg zelenjave in sadja, za 17,5 kron dišav, 309 l kisa, 200 kg češpelj in 10 kg gob. Kave je pa prodala kuhinja 272.000 porcij. Ena porcija stane 6 h in obsega 3 desetinke litra. Za kavo so porabili 1800 kg kave, 7100 kg sladkorja, 600 kg Frankove kave, 600 kg navadne cikorijske, 200 kg Katreinerjeve kave in 29.400 litrov mleka. Poklicani krogi nameravajo v tovarniški kuhinji še marsikaj izboljšati.

Iz tob. tvornice v New-Yorku v Ameriki smo izvedeli, da so si delavci

Ada Negri.

Požar v jami

II. Požar.

Pleše in požrešno vse razdira, vse razžarja, v jami si globoki kruto, vročo peč ustvarja. Mrtvi, vmirajoči padajo na kupe s skladi, tulijo kot zver po slepih duplih nad prepadi. Ogenj žre podstave, doli rušijo se trami, pekeli se odpira nad človeškimi glavami. A nihče, nihče podleči neče, neče vmreti, strastno besno skuša vsak življenje si oteti. Po votlinah blatni begajo brez srajc, obžgani kot demoni zašli, v brezdnih, ognjapolnih, gnani. Jopiče vihte v orožje, da pode plamene, zvijajo se v krčih, krvaveč prijemljejo za stene. Zraka, zraka, diha slasti v solncu si želijo, po vetrov svobodi in pod nebes čisti koprnijo;

videti žele si tičjih gnezdec med zelenjem, in vsega, kar diše, kar je zvezano z življenjem — oj, z življenjem sužnjim, ki se v senci vlačijo po temi v rovéh, ki dimast prah jih tlači, — oj, z življenjem za živino, ne pa za človeka, ki slepo brez žarkov in brez cvetja jim poteka. Hočejo ga, hočejo sedaj ga, ko jih smrt objema; z besnimi naskoki roka skal se oprijema, zraka hlastno išče grlo, dim pa diha vase, zemlja črna z rdečo se krvjo in dimom pase. Pada vse, drobi se, vse je mrtvo in sežgano, vsa je tvar zbesnela strašno, vse je razdivjano. Plamen šviga, skače, se reži, nori in stoče, nad mrtvašnico nesramno se žari, krohoče, v sruđu škriplje in mori med grobljo razmetano nenasitno besni zmagovavec! — Vse končano! — —

enega oddelka najeli bravca, ki jim bere med delom, da si vsaj nekoliko okrajšajo enoličnost in dolgočasnost dela. Bi tudi v naši tovarni prav nič ne škodilo.

Ureditev dostavljanja pisem. V našo tovarno dohaja, kar je jako razumljivo, zelo veliko pisem. A pri tem je napaka, na katero hočemo opozoriti. Pisma so razstavljena v neki jako majhni omari. Ponje mora hoditi delavstvo samo. Velikrat se zgodi, da pride pismo v neprave roke, ne da bi bil kriv oni, ki so mu izročena pisma v varstvo. Pa so tudi, ki ne hodijo gledat, če je kako pismo razstavljeno zanje v omari in tako pridejo dostikrat pisma prizadetim zelo pozno v roke. Zelo potrebno je, da se presnuje zdajni način o razdelitvi pisem. Najpriprostejše bi pač bilo, da določi ravnateljstvo kako osebo, ki bi takoj dostavila pisma naslovljencem po tovarni. Ustreženo bi bilo delavstvu, ki bi bilo gotovo hvaležno ravnateljstvu.

Vevče. Veselilo nas je, ko smo čitali, da so papirne tovarne podražile papir, vsled tega namreč, ker se je material podražil. Mislili smo, da pridemo sedaj tudi delavci na vrsto, ker bodo tovarnarji več denarja dobili, no bo menda tudi za nas kaj odpadlo, toda varali smo se. Ko pride nekaj deklet prosit za boljši akord, je bilo nekoliko upanja, da se dobi, ker v pisarni je še precej ugodno stalo. Ko se pa pokliče neka oseba zraven, ki je izdelala že mnogo šol — tudi „ta lačno“ je dobro študirala — kaj pove ta pred prometnim vodjem? Pravi, da dekleta ne trpijo nič in da, ako enkrat pride slab popir, pride drugič toliko boljši; tako so torej dekleta zvedle, da ne dobijo nič poboljšanja. Šle so, in sedaj bi človek rekel, da je vse opravljeno. Pa to ni res. Kakor je vsakemu znano, da se delavske potrebščine vse vedno bolj dražijo, tako mora dobiti tudi delavec vedno več moči za obstanek, ako hoče delati še nadalje. Prišel je nek migljaj od nekkih drugih delavcev, da na delo, ker ura je že prišla do tal s svojimi uteži, in naše potrebščine so pod vrhom. Torej pozor!

Iz Trziča. Eno leto je že minulo, odkar sem bil zadnjič v Ljubljani. Obiskal sem svojega prijatelja, ki si je sezidal hišico v Vodmatu. Nisem se mogel načuditi, ko mi je skazoval lepo stanovanje. V takem ima pa človek res veselje prebivati, ko si lahko uredi vse po svojem okusu. A ne mislite, da ima samo ta svoj dom, ker takih delavskih hišic je v Ljubljani že kakih sto. Sezidalo jih je „Delavsko stavbinsko društvo“, delavci pa počasi plačujejo male vsote in v nekaj letih postanejo hišice njihova last. Od tedaj mi kar sem videl ne gre iz glave, ker vsak dan vedno bolj občutim revščino delavskih stanovanj v Trziču. Žalostno je pogledati v naša stanovanja, ki komaj zaslužijo to ime. Jemo še v hiši, a spimo pa po vrhovih. Po leti je tako stanovanje prijetno, toda pozimi je drugače, ko piha skozi vsako luknjico. A še slabša so družinska stanovanja. Ker je stanovanje tako drago, ni mogoče, da bi si vzeli več sob, če bi jih mogel sploh dobiti. V sobi, ki je komaj za tri ljudi, spe oče, mati in kakih petero otrok. Ali je to za ljudi? Pač stari sužnji so stanovali tako. Po dnevi delajo čez dan v sobi, ponoči pa spe v njej. Zanimivo bi bilo te revčke gledati, kako se zvečer vkvartirajo. Tako je hudo, da bi se človek zjokal. A nihče ne poskrbi, da bi se izboljšale razmere. To arnarji ne vedo zakaj bi vse porabili svoje sobane, ker jih imajo toliko, da ne vedo kam z njimi, delavci smo pa natlačeni po luknjah. Na

Nemškem skrbe zato občine, pomagajo jim pa tovarnarji, a pri nas ga ni človeka, ki bi se nas usmilil.

Idrija. Gospodu Antonu Kristanu v spominsko knjigo. G. Kristan, virilist konsumnega društva si ne upa že drugemu prikupiti kakor Toncu Bagatajcu, zatorej je predlagal v občinski seji še enega cestnega pometača, že ko je bil sprejet predlog svetnika Koršiča, da naj vsak gospodar pred svojo hišo sam skrbi za snažnost. Res, da je bil do sedaj le en sam cestni pometač pa vendar dovolj. Tam, kjer je navajal Kristan kakšna je cesta, tudi drugi pometač ne bo pometal, ki bolj ve kakor Kristan, da je tam erarična cesta. Zadnji „Naprej“ priobčuje med drugim, da se je sprejela v občinski seji nova prepotrebna točka za napravo dveh javnih stranišč, a ne pove, da je to predlagal virilist „Kršč. gosp. društva“; seveda, ako bi bil to predlagal g. Kristan, bi bilo to priobčeno z velikimi črkami. Na vsakem shodu, kakor tudi v zadnjemu „Napreju“ bobna Kristan, da je klerikalni obč. odbornik Val. Čilej glasoval za doklado na žganje. Bodi mu še enkrat povedano, da je glasoval Čilej svojevoljno, a Kristan je glasoval proti svoji volji, kajti na vsakem shodu ter na vsakem sobotnem sestanku govori proti alkoholu, pa vendar ne more izpreobrniti svojih sodrugov. Ako bi bil že izpreobrnil svoje sodruge, in ako bi ne prodajal njegov konsum špirta, bi bil Kristan prvi glasoval za doklado na gerus! Pri zadnji občinski seji se je menda prikupil Kristan idrijskim posestnikom, ko je navajal, da ako se povišajo občinske doklade, bodo prizadeti le gostači, ker gospodar poviša najemnino za mnogo več kakor mu povišajo davek. Vedno se nam očita od demokratov, da klerikalci ne morejo ugovarjati pri občinski seji, ker se boje navzočega odbornika g. svetnika Koršiča. Vprašamo le, ali bo mogel odgovoriti isti Vaš kandidat g. Koršiču, ko vloži prošnjo za paznika, kolikokrat je ta služba že razpisana, no morda je že scagal za to službo, potem bo iz jeze ložje odgovarjal g. svetniku Koršiču.

Sava, 21. januarja, 1906. Zadel nas je grozna nesreča. Danes ob 4. zjutraj je nastal ogenj v sredi tovarne. Širil se je tako naglo, da ni bilo mogoče rešiti žičarne (dratcug), žeblijarne in lani zgrajene cinkarije, kakor tudi „patentcuga“ in skladišča. Do 800 delavcev je izgubilo delo! Polovica tovarne je zgorela! Nesreča bi bila še večja, da ni pihal sever, ki je dušil ogenj. Tudi vrlim gasilcem gre hvala, ki so obličali sosedna poslopja, da se niso vnela. Ko bi bil pihal vzhodnik, bi tudi gasilci ne bili obvarovali Save popolnega požara. Da se ni še bolj razširil požar, je preprečil tudi sneg na strehah. Škoda je ogromna in znaša gotovo dva milijona kron. Pokvarjeni so vsi stroji in samo žebljevi je pokvarjenih čez sto vagonov. Res težavno je ceniti pravilno škodo, ker je pokvarjenega tudi mnogo železa in drugih stvari. Največja nevarnost je bila pač v kleti kjer so imeli shranjeno olje in maščobo. Čast ognjegascem, ki so preprečili, da ni bilo eksplozije. Dokler so mogli, so izlivali kar cele sode v Savo! Kaj bo z delavci! Še večji reveži bodo, ko so bili dozdaj. Delali so vsaj na toplem, zdaj v hudi zimi bodo pa morali zmrzevati, pa še ne vemo, če bo dela za vse...

Ljubljanska bolnišnica zasluži, da jo vzamemo na piko. Ljubljana je veliko mesto, a prav za prav nima druge bolnišnice, kakor edino jako drago novo

deželno. Prostori so vedno premajhni in zato gledajo, da prej ko mogoče odpuščajo bolnike iz nje. Pa bolnišnica in še javna ne bi smela nikdar in nikoli zavrniti kakega bolnika. Tudi ne gre, da bi postopali na ne ravno uljuden način pri sprejemu z bolniki in to posebno ob nedeljah in praznikih. Potrebščin za življenje ob nedeljah in praznikih si človek lahko nabavi prej. Bolezen pa ne vpraša, če obišče človeka, ali je nedelja ali praznik. Ob praznikih sem moral v bolnišnico. Gotovo bi bil jedel doma rajši potico. A pri sprejemu smo bili vsi: možje, žene, otroci in pa nekaj Hrvatov tudi, grdo ozmerjani. Ravnateljstvo bolnice odločno pozivljamo, naj naroče svojim pisčem, da naj bodo uljudni z ljudmi pri sprejemu v bolnišnico. Če ne gre drugače, naj pa zvišajo plače pisčem, da bodo tudi ob nedeljah in praznikih uljudno sprejemali bolnike.

Tolmač tujk.

Regulacija pomenja urediti kako stvar. Rabi se mnogokrat v slov. in osobito v socialnem slovstvu n. pr. regulacija plač — ureditev plač, regulacija delavnega časa itd.

Solidarnost pomenja slogo. Solidarni smo v tej stvari z našimi nasprotniki: Strinjamo se v tej stvari z našimi nasprotniki.

Sem z našimi pravicami!

Ljudska šola. Na shodu v „Narodnem domu“ so se slišali mnogi lepi predlogi. Eden izmed teh je, da morajo dobiti otroci v ljudski šoli vsa učna sredstva zastonj. Ta predlog ne sme priti z dnevnega reda toliko časa, da ga dosežemo. Če morajo naši otroci hoditi v šolo, jim morajo oblasti tudi prekrbeti vse, kar je treba za v šolo. Kdor ve in pozna razmere, tudi ve, kako si mora delavec, ki ima več otrok pristradati vinarje, ki jih da za šolske potrebščine, za knjige in zvezke. Kolikokrat se vname kreg ravno zaradi tega. In otrok sliši vedno zabavljati čez šolo, kar gotovo ni najbolje. Nekateri pravijo, saj dobe najrevnejši zastonj knjige. To je ravno slabo, da se otroci že v ljudski šoli navadijo razločevati, kdo je bogat in kdo je reven. Če pa otroci bogatih starišev tudi dobe knjige zastonj naj pa stariši povrnejo šoli ali občini, ki je dolžna skrbeti zato, tisti denar. V zglede, kako delajo po svetu v ljudskih šolah: V Londonu je 536 tisoč otrok in občina plača za vsakega za knjige, zvezke in vse drugo samo 4 K 20 vin. V Parizu je 141 tisoč otrok. Občina plača za vsakega 2 K 88 vin. V Švici v Zürichu pride povprečno na enega dečka 3 K in na eno deklico 4 K 80 vin. Da tako malo pride na enega otroka je razumljivo, ker občina dobi vse bolj pomeni ker veliko skupaj kupi. Tudi se knjige ne posojujejo kakor sedaj, ampak podarijo vsakemu.

Z lastnimi močmi.

Važen teden za slovensko delavstvo. Grozna nesreča, ki je zadel je-seniško delavstvo, daje misliti. Pač res nihče se v naših časih ne more zanesti, da bo imel trajno delo in stalen zaslužek. Ta teden pač ostane v žalostnem spominu slovenskemu delavstvu. Požar

na Jesenicah in stavka v Trbovljah. Povsod delavstvo naenkrat brez zaslužka. In kako lahko se pripete prav povsod take nesreče, kakor ravno na Savi. Delavec pa revež na cesti brez dela in jela. Taki dogodki bolj živo upijejo po potrebi delavskega stanovskega združevanja, kakor še tako modro izpeljani dokazi o potrebi delavčeve samopomoči. Upijejo pa tudi nasproti onim nazadnjaškim in brezsrčnim podjetnikom, ki danes še branijo delavstvu, da bi se združevalo in mečejo na cesto ljudi, ki zbirajo v stanovska društva naše delavstvo. Resne besede bi radi zapisali, a ob žalostnem savskem dogodku, ko nam krvavi srce bolesti... hočemo molčati in v tej številki ne napadati gotovih domačih pa tudi privandrianih lopovov. Našemu delavstvu pa s ključem vočigled taki nesreči: združuj se v močna stanovska društva, da boš imelo podpore pri takih nesrečah, kakor se je zgodila na Savi. Neobhodna dolžnost je, da ustanove vsa naša delavska društva posebne podporne blagajne za brezposelne delavce!

Medvodami. V nedeljo dne 28. t. m. popoldne ob 3. uri bo v Preski občni zbor „Katol. delavskega društva“. Vabijo se vsi udje h gotovi udeležbi.

Ljubljana. Občni zbor skupine Prometne zveze južni koldvor. Dne 6. jan. t. l. zvečer je bil v prostorih „Krščan. soc. zveze“ občni zbor podružnice „Prometne zveze“ južne železnice. Poročilo kaže precej napredka tako v denarnih kakor tudi v zadevi članov. Predsednikom je bil iznova izvoljen g. Jak. Milavec. Po volitvi odbora je govoril Milavec o raznih življenjskih vprašanjih posamnih panog železničarjev. Kot gost oglasil se je tudi tov. Gostinčar k besedi, ki je priporočal, da občni zbor sklene resolucijo za vstanovitev obrtnih sodišč, kar so zbrani soglasno sprejeli. Končno še predsednik pozivlje navzoče, da delajo za „Prometno zvezo“, z vsemi silami.

Občni zbor „Pazniškega in delavskega podpornega društva v Trbovljah“ je bil preteklo nedeljo. Navzočih je bilo jako veliko število paznikov in rudarjev. Iz velezanimivih poročil tov. predsednika Hermana Leeba, blagajnika tov. Jožefa Šentjurca in zaslužnega kapelnika Pavliča posnemamo sledeče: Društvo je bilo ustanovljeno 15. aprila 1905. Rodilo jo je nasilstvo in brezobzirnost socialne demokracije. Začetkoma je bilo namenjeno zgolj paznikom, a so je razširili tudi na delavce, ker so to želeli delavci sami. Društvo šteje zdaj 674 članov, letos jih je pristopilo 179. Premoženje znaša 3074.48 K in se je zvišalo letos za 1614.12 K, umrlo je 5 članov, ki jih je spremilo društvo z zastavo in godbo k zadnjemu počitku. Društvo podpira v boleznih in stiskah svoje člane in je izdalo v ta namen v 64 slučajih 955.46 K, svojcem umrlih svojih članov in za pogrebe je pa dalo društvo 263 K 92 v. Vseh podpor je pa izplačalo društvo 2218.62 K. Za nabavo res krasnih stanovskih oblek so plačali člani lepo vsoto 23.431.40 K. Dasi je še društvo mlado, ima krasno zastavo, ki je bila blagoslovljena 17. junija 1905 in sicer po prijaznosti rdečkarjev v senci bajonetov, dasi bi bila blagoslovljena lahko tudi brez teh, ker se „Podporniki“ opičarjev prav nič ne boje. Društvo ima tudi vrlo izvežbano godbo na pihala in na „štrajh“. Zborovanj je imelo društvo 20 pa tudi javni ljudski shod za splošno in enako volivno pravico. Politično ni, marveč strogo stanovsko in izobraževalno.

Res vrlo delujočemu društvu srečno bodočnost in pogumno vztrajnost v boju s slovenstvu in delavstvu sovražno rdečo mednarodno socialno demokracijo.

Delavsko stanovanje. Ali mora tovarnar skrbeti za dobra delavska stanovanja, to je veliko vprašanje. Gotovo mora, ker le, če bo imel njegov delavec zdravo stanovanje, bo zadovoljen in če bodo stanovanja poceni, bo lahko delavec več zaslužka porabil za hrano in izobrazbo. Vsak ve, da bo zdrav in zadovoljen delavec rajši delal in tudi več naredil. Zato bi morala biti prva skrb tovarnarja, da skrbi za delavska stanovanja. Vprašanje je le kako. Kjer so tovarnarji sami postavljali hiše ali hišice za svoje delavce, nikjer se še ni obneslo. In sicer zato ne, ker delavec pride preveč pod komando tovarne, če stanuje v njeni hiši. Kakor hitro je kako nasprotje ali prepir med tovarnarjem in delavcem, ga lahko tovarnar takoj spodi in vrže na cesto. Zato naj bo prva skrb tovarnarjem, da podpirajo občine pri skrbi za delavska stanovanja ali pa naj podpirajo društva, ki imajo namen napraviti delavcem lastna stanovanja.

Ljubljansko delavstvo pozor! Dne 2. februarja t. l. ob 6. uri zvečer priredi „Društvo trgovskih in poljedelskih uslužbencev“ veselico v prostorih „Slovenske kršč. soc. zveze“. Dne 4. februarja pa priredi tudi ob 6. zvečer veselico v ravnih prostorih „Strokovno društvo lesnih delavcev za Kranjsko. Odbora prosita obilne udeležbe.

Krvoses kapitalizem.

Stavka v Trbovljah. V ponedeljek je izbruhnila stavka v trbovljskem premogokopu. Nedavno je „Trbovljska družba“ izboljšala plače ženskim delavkam, kar je povzročilo, da zahtevajo izboljšanje tudi moški rudarji. Po Trbovljah trde nekateri, da je povzročila stavko socialna demokracija, ker je izgubila na ugledu vsled znane Mlakarjeve prevelike poštenosti. A bodi si že kakorkoli, dejstvo je, da stavkajo v Trbovljah in Ojstrem ter se je razširila stavka tudi v Hrastnik in morebiti tudi v Zagorje, ako je v Zagorju ž njo zadovoljen znani sodrug Čobal. O zgodovini stavke nam poročajo, da so stavili 22. decembra 1905 socialno demokratski rudarji na „Trboveljsko družbo“ sledeče predloge:

1. Zavse jamske in zunanje delavce 20% zboljšanje plač.
2. Plača naj se do ločuje od hunta in ne več od tone (teže).
3. Delavkam na „Versatzac“ naj se dovoli „herrensiht“ K 1.60, kadar ni „Versatz“ treba.
4. Pri vkup-sekanju „abbanov“ naj dobe vsi 4 rudarji normalni „herrensiht“ 3 K. Pri „zecanju“ „abbanov“ se naj vračuni vse 3 m brez odbitka 20 cm za „riegel“.
5. Za „Holztransport“ naj se določi posebne vozničke (Lauererje).
6. Olje naj kupi družba direktno od producenta ter ga oddaja v skladiščih pri čakalnicah po lastni ceni.
7. Strojvodje in mašinsko osebje naj dobi mesečno plačo.
8. Tesarji naj dobe dvojno plačo, kadar se jih ponoči pokliče na izredni siht v jamo.
9. Pri delu na vročih številkah naj se daje za vsak siht 3 K (herrensiht).

Odgovor so zahtevali do 8. januarja tega leta.

Stari trbovljski rudarji trde, da so zahteve pretirane in tako sestavljene, kakor bi jih ne sestavili rudarji. Mnogo rudarjev je tudi v Trbovljah, ki bi radi delali, a se boje soc. demokratskega terorizma.

Orožništvo v Trbovljah so pomnožili. Pravijo da dojde baje tudi vojaštvo. V Trbovljah so zaprli zaradi stavke trgovine.

Iz Radeč Najnovejše poročilo o Krisperjevi velikiljubezni do delavstva. Ta „prajatelj“ delavstva, menda edini, ki se je dal učiti od socialnih demokratov, kako se mora obnašati proti delavcem. Prišla sta namreč dva delavca v pisarno in sta rekla, da ne potrebujeta nobenega društva, ker sta morala drugod po tovarnah še več delati, kakor tukaj, pa sta manj zaslužila. Čujte! Mi se bojimo, da ne bi nas kdo vprašal, koliko zaslužimo, ker nas je v resnici sram; ti opični potomci pa pravijo, da so po drugih tovarnah še manj zaslužili. Vprašam ves znani svet: kje je tovarna dandanes, kjer bi bile stare delavke še tako srečne, da bi zaslužile od 80—90 vin. na dan, ali vzemimo moške od 1 K 40 v. do 1 K 90 v. na dan? Povejte vendar, kje je tovarna, da bi za tako plačo delavstvo imelo še poleg dnevnega dela 2 do 3 ure „knajpajna“ na dan, in to zjutraj v tovarno in zvečer domov! Kaj pa sta dosegla ta dva rdečkarja v pisarni? Nič druzega kot to, da je pričel „prajatelj“ delavstva na novo urejati delavske razmere, kjer so delali trije, je vzel enega proč, da sta sedaj dva, kjer so bili pa štirje, so sedaj trije in zahteva se od teh treh ravno toliko dela, kakor poprej. Pri tem je pa vendar hvale vredno, da ravno tista dva, ki sta spomnila delavskega „prajatelja“ na to regulacijo, ne moreta izdelovati vsega sebi odločenega dela. Toliko za danes! Prihodnjič pa, kakor hitro mi čas dopušča, opišem še neko skrivnost, ki se tiče g. Krisperja. Seveda ne pozabim tudi povedati, kaj se godi z delavstvom. Vse delavstvo v tovarni pa opozarjam: naročite se na „Našo moč“! Obenem pa, kdor še ni vpisan v strokovno društvo, naj to nemudoma stori! Kaj pravite, zakaj neki lazijo neke osebe po Ljubljani okrog in prosijo: oh, ne napadajte me, ubozeza mene grešnika? Toda mi delavci imamo tudi pravico zahtevati, da se naš položaj pojasni, kakšen je, toliko se zavedamo tudi mi v Radečah, čeprav smo še mladi v strokovni organizaciji, pa vendar duh je vkoreninjen in vse Krisperjeve moči ga več ne ukrote.

Abstinentje dobe nagrado. — V Franc Brandt-ovi tovarni v München-Gladbachu dobi vsak tkalec, če se en mesec vzdrži žganja, koncem meseca 1.20 K nagrade. V nalašč zato pripravljen nabiralnik se vrže listek, na katerem dotičnik izjavi pri svojem poštenju in svoji vesti, da res cel mesec ni pil žganja. V 12 letih se je na ta način izplačalo 10.500 K. Podjetnik pravi, da se to njemu samemu izplača, ker izkušnja uči, da abstinentje več naredijo kot drugi.

Koliko plačajo za alkohol? Za ves živež, kar ga v Nemčiji eno leto potrebujejo, plačajo 8400 milj. kron. Za alkoholne pijače pa se izda 3600 milj. kron. Delavci plačajo od teh nič manj kot 2000 milj. kron. Jako drago!

Okno v svet.

Politična stavka in njeni prijatelji. Socialne demokrate, ki so se tudi pri nas domišljevali: „vse naše“, sedaj silno zebe. Kakor bi jih polil z mrzlo vodo, je včinkoval nanje sklep našega delavskega izvrševalnega odbora, da ne gremo v splošno politično stavko. „Rdeči prapor“ kar besni, ker nočejo biti de-

lavci, ki znajo in hočejo misliti, tako neumni, da bi izpostavljali svoje družine in delavski ugled na kocke samo zato, ker to hoče general „rdečih bratov“. Iz vsega zabavljanja in javkanja se vidi, kako grozno se je Kristan na Dunaju motil, ko je pripovedoval, da so jugoslovanski delavci „skoro vsi“ v rdečem taboru. Ako je Kristan govoril resnico, tedaj brez nas izvršite svoj sklep. Ako vam pa to ni mogoče, čemu delate račune brez krčmarja! Menda bote razumeli!

Dobri časi idrijskega rudnika. Pričeli so se za Idrijo boljši časi. Čimbolj so šli v globočino, timveč je imelo kamenje rude v sebi. Niso imeli še onih priprav in sredstev za topenje in žganje kamenja, kakor dandanes vendar so prav s priprostimi sredstvi dobili veliko živega srebra. To se lahko sklepa iz tega, ker si je družba „rudarsko podjetje pri sv. Ahaciju“ prosilo pravico za kopanje pri novi jami. Cesar jim je sicer to potrdil, a vendar še sebi pridržal pravico napraviti tudi jamo za kopanje, in ob enem je naložil cesarski davek v malem znesku od pridobljenega živega srebra. A s tem davkom si je pa tudi naložil breme, prevzel je dolžnost braniti rudnik in njegovo osobje pred zunanji sovražniki. Na to pa ni bilo treba dolgo čakati. V 16. stoletju so bili Benečani mogočni in slavni gospodje. Na morju so bili skoraj sami gospodarji in po suhem so stezali roke tja, kjer jim je kaj dobička kazalo. Že o Veliki noči 1508 so se polastili goriškega gradu in okolice. Naš rudnik meji na Goriško, ni čuda da je ohole sosede vabil čez hribe v naš kotel. Junija meseca 1509 so bili že v Idriji, in rudnik z vsemi pripravami in opravami je bil v njihovi oblasti. A viteški cesar Maksimilijan I. se potegne takoj za svoje varovance. Še isto leto pride general Erih, vojvoda Brunsviški z mogočno vojsko v Idrijo, prepodi Benečane, potrdi prejšnjim gospodarjem njih pravice in postavi ob enem Viljema Neumana s Koroškega za rudniškega sodnika, kot tak je pazil, da se posebno rudarjem ni delala kaka krivica, razsojeval je v prepirih med gospodarji in delavci, čuval nad cesarskimi pravicami in tirjal pravočasno določeni davek od prodanega srebra.

Država pa je takrat potrebovala veliko denarja, a imela le pičle stalne dohodke. Radi turških vojska so bile cesarske blagajne skoraj vedno prazne. Dober studentec za precejšnje letne dohodke je obetal naš rudnik, zato je cesar ukazal naj se na njegove stroške napravi nova jama z imenom „knežji rudnik“ ali „Fürstenbau.“ Nekake v sredi sedajnega mesta, kjer stoji Nagodetova hiša št. 77/76 so izkopali jašek sv. Katarine. V kratkem je radi obilega srebra take zaslovel, da se že 7 let pozneje — 1516 — bere o različnih stavbah, rovih topilnicah, gozdovih, hišah in posestvih, ki so pripadali jami sv. Katarine. Čudno se nam pa zdi, da je v kljub bogatim dohodkom iz „knežjega rudnika“, cesar ponudil prvotni „rudarski družbi sv. Ahacija“, naj ga ona za gotovo svoto prevzame v lastno oskrbovanje. Je li bil cesar v tako veliki denarni stiski, ali je bila vsa naprava preobsežna, ali je primanjkovalo strokovnjakov, se ne da dognati. Le to je gotovo, da so dvakrat ponudili družbi, naj kupi še jamo sv. Katarine. A ker je imela „rudarska družba sv. Ahacija“ že tako dosti prostora za kopanje, in ker ni imela take visoke vsote gotovine, ni kupila „knežjega rudnika.“ Zato je pa nastala druga rudarska družba imenitnih gospodov iz Ljubljane — samih grofov in ba-

ronov — ki je okoli leta 1520. prevzela en del „knežjega rudnika“ v svojo oskrb. Tako so bili sedaj kar trije gospodarji idrijskega rudnika, namreč obe družbi in cesar sam. Cesar je imel še vedno precej posestva, tudi je njegova jama še največ rude dajala, zato je Ferdinand I. leta 1523 napravil novo jamo sv. Jurja ob Nikovi, blizu sedajne lekarne.

Opozarjamo osobito naša gospodarska društva na domačega vinskega trgovca g. Pečenka v Gorici.

Priporočamo trgovko z moko gđ. Marijo Trdina našim bravcem. Služila je 38 let v trgovini g. Majdiča, a je morala iz službe, ker je gospodar oddal drugemu trgovino.

Tovariši! Somišljeniki!

Združujte se v našem vrlo napredujočem I. ljubljanskem delavskem konsumnem društvu na Kongresnem trgu v Ljubljani.

Šparajte!

8 52—4

Kdor hoče res postrežen biti z

**dobrim, naravnim belim
in črnim vinom,**

naj se izvoli obrniti na staro znano in odlikovano
trgovino z vinom

Anton Ivanov Pečenko
v Gorici.

Postrežba točna in poštena. Cene zmerne.

Ne prezrite!

Ne prezrite!

„Naša moč“

izhaja vsak petek.

Cena na leto 3 krone.

Cene inseratom so:

za male 6stopne oglase: 6 vrstic 70 v.,
12 vrstic 130 v., 18 vrstic 180 v., 24
vrstic 220 v. 3stopne oglase računamo:
1 krat 9 v. petit vrsta, 2krat 7 v. petit
vrsta, 3 krat 5 v. petit vrsta.

Uredništvo in upravništvo
„Naše moči“
Kopitarjeve ulice šte. 2.

Krojaškega vajenca

iz poštene rodbine sprejme

Anton Čebulj

krojaški mojster, Jesenice.

5 26—4

Slovenec
Konrad Skaza
v St. Ulrich, Gröden, Tirol

se priporoča za izdelovanje vseh
podobarskih del
kakor sploh
cerkvenih izdelkov.

Otvoritev trgovine.

Marija Trdina

Dunajska cesta v Fröhlihovi hiši

priporoča svojo

ново trgovino z moko,